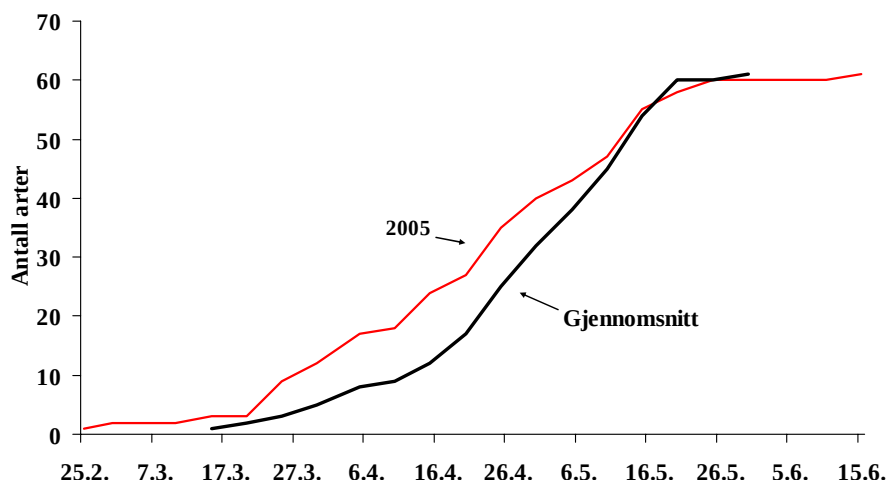

Vårtrekket 2005 - enda et tidlig år!

Av Rob Barrett

Som i 2003 og 2004 var våren (mars, april og mai) 2005 varmere enn vanlig over hele Norge, med størst avvik i Troms, Nordland og Telemark der middeltemperaturen var ca. 1 °C over normalen. I Tromsø var det imidlertid kaldt fram til 21. mars. Så fikk vi en varm periode med temperaturer godt over normalen helt fram til midten av mai, men ut mai ble det igjen kaldere enn normalt.

Utvikling av vårtrekket i Troms i 2005 (stiplede strek) sammenlignet med gjennomsnittet (tykk strek). Kurven viser hvordan summen av 61 registrerte arter økte utover våren.

Ikke uventet påvirket det varme været ankomsttidene for de fleste av artene som trekker til Troms. Kun få arter ble observert før midten av mars, men så snart temperaturen økte ble det fart i trekket, og i midten av april var det omtrent dobbelt så mange arter registrert i fylket enn det som har vært vanlig til samme tid. Ved midten av mai hadde de fleste arter kommet tilbake, med unntak av noen etternølere som gulerle, låvesvale og sandsvale som ikke ble observert før hhv. 19., 21. og 23. mai, og sivsanger 11. juni.

Av de 65 artene som er oppsummert i tabellen nedenfor ankom 15 minst 10 dager tidligere enn normalt, og ytterligere åtte kom minst 20 dager tidligere. Av de sistnevnte ble seks observert rekordtidlig: horndykker (1 ind. på Finnfjordvatn 19. februar, ca. to måneder før normalt. Den neste ble sett 17. april), snøspurv (6-8 ind. på Ibestad 27. februar, tangerer rekorden satt i 2000, og tre uker før gjennomsnittsdato), rødstilk (23. mars på Tisnes, Tromsø, en måned før normalt. Den neste observasjonen var 2. april, også på Tisnes), tårnfalk (4. april på Å, Ibestad, en måned før normalt), rødvingetrost (4. april i Lyngen, normalt er 24. april) og lappspove (14. april på Langnes, Tromsø, normalt er 5. mai). Det kan, selvsagt, spørres om noen av disse var overvintrende fugl. Det ble for eksempel observert en tårnfalk i Gratangen på julaften, og en liten flokk snøspurv på Hillesøy, Tromsø, 24. januar, og disse må vel betraktes som overvintrende? En stjertand hann som ble sett i Storfjord 26. februar var også sannsynligvis overvintrende. Den neste stjertand observasjonen var ikke før 3. april i Tromsdalen. Observasjoner av sandlo 23. mars, gransanger 16. april og gluttsnipe 22. april var alle de nest tidligste vi kjenner til, og alle var 1-2 dager senere enn de respektive tidligste observasjonene som var i 2003 eller 2004.

Troms Turlags familiegruppe, Barnas Turlag leter etter trekkfugl på Tisnes, Tromsø, 10. mai 2005. Foto: Jan Henriksen.

Ankomstdatoer (første observasjoner og hovedtrekk) for trekkfugler i Troms¹ i årene 2003-2005. *Kursiv skrift og fet kursiv skrift indikerer ankomstdatoer hhv. minst 10 dager og minst 20 dager før normalt.*

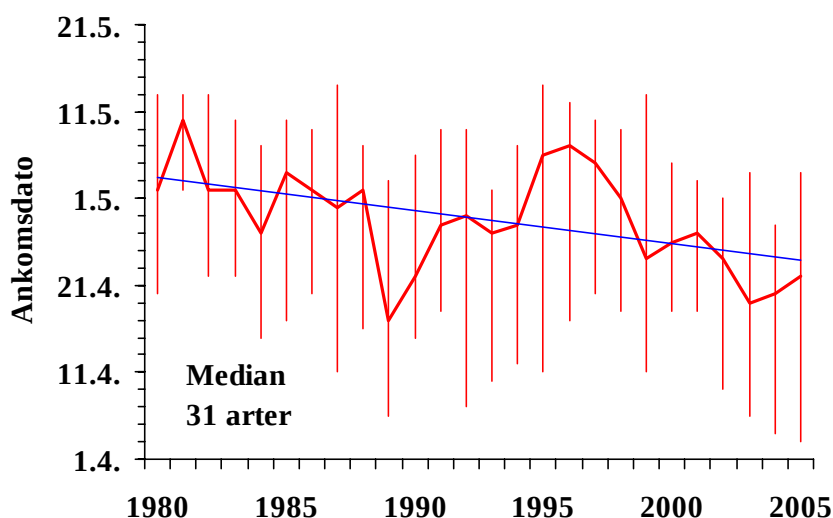
	2003		2004		2005	
	1. observasjon	h.trekk	1. observasjon	h.trekk	1. observasjon	h.trekk
Smålom	13.4 <i>Evenes</i>		4.4 <i>Lavangen</i>	5.5	4.4 <i>Lyngen</i>	
Storlom	1.5 Sørreisa		1.5 Evenes		25.4 Tromsø	
Horndykker	6.4 Skånland		30.3 Tromsø		19.2 <i>Lenvik</i>²	
Grågåås	16.3 <i>Tromsø</i>	15.4	1.4 <i>Tromsø</i>	5.4	24.3 <i>Karlsøy</i>	5.4
Kortnebbgåås	26.4 Tromsø		25.4 Tromsø		20.4 Lyngen	
Gravand	17.3 <i>Tromsø</i>		21.3 <i>Tromsø</i>		24.3 Lyngen	
Krikkand*	13.4 <i>Skånland</i>		6.4 <i>Tromsø</i>		21.4 Tromsø	
Brunnakke*	9.4 <i>Sørreisa</i>		18.4 Tromsø		12.4 Tromsø	
Stjertand	12.4 Tromsø		30.4 Tromsø		Overv.? Storfj.	
Skjeand	14.5 Evenes		8.5 Skånland		5.5 Skånland	
Toppand	18.4 Skånland		21.4 <i>Tromsø</i>	1.5	29.4 Balsfjord	
Kvinand	17.4 Bardu		9.4 Bardu		18.4 Bardu	
Fjellvåk*	17.4 Kvæn'gen	5.5	18.4 Lavangen	1.5	15.4 Lyngen	
Tårnfalk			11.4 <i>Salangen</i>		4.4 <i>Ibestad</i>²	
Dvergfalk*	16.4 Tromsø		26.4 Målselv		11.4 <i>Sørreisa</i>	
Tjeld*	9.3 <i>Ibestad</i> ²	23.3	11.3 Evenes	17.3	12.3 Skjervøy	25.3
Sandlo*	23.3 <i>Tromsø</i>		4.4 <i>Ibestad</i>		27.3 <i>Tromsø</i>	
Heilo*	27.4 Tromsø	8.5	16.4 <i>Tranøy</i>	27.4	24.4 Tromsø	5.5
Vipe*	23.3 Tromsø		21.3 Kvæfjord	5.4	27.3 Tromsø	1.4

	2003		2004		2005	
	1. observasjon	h.trekk	1. observasjon	h.trekk	1. observasjon	h.trekk
Steinvender	17.5 Tromsø		11.5 Tromsø		10.5 Tromsø	
Temm'snipe	12.5 Bardu		15.5 Sørreisa		11.5 Sørreisa	
Myrsnipe*	11.5 Sørreisa		30.4 Evenes		4.5 Balsfjord	
Polarsnipe	4.5 Tromsø	17.5	1.5 Tromsø	15.5	13.5 Tromsø	
Brushane*	4.5 Tromsø		25.4 Tromsø		10.5 Tromsø	
Rødstilk*	27.4 Tromsø	6.5	25.4 Tromsø	5.5	23.3 Tromsø	10.5
Gluttsnipe	7.5 Skånland		21.4 Skånland		22.4 Tromsø	
Grønnstilk	12.5 Bardu		1.5 Bardu		11.5 Bardu	
Strandsnipe*	17.5 Lenvik		8.5 Målselv		15.5 Tromsø	
Sv'halespove			18.4 Tromsø			
Lappspove	19.4 Tromsø		2.5 Tromsø		14.4 Tromsø	
Småspove*	6.4 Tromsø		4.4 Tromsø	20.4	2.4 Evenes	
Rugde	11.4 Tromsø	16.4	11.4 Kvæfjord	20.4	12.4 Ibestad	
Enkeltb'sin*	18.4 Kvæfjord	1.5	20.4 Skånland	5.5	20.4 Karlsøy	1.5
Tyvjo*	11.5 Tromsø		15.5 Tromsø		8.5 Tromsø	
Hettemåse	23.3 Tromsø		5.3 Evenes		4.4 Lyngen	
Rødn'bterne*	17.5 Tromsø	20.5	16.5 Tromsø	20.5	17.5 Tromsø	23.5
Gjøk*	17.5 Tromsø	20.5	18.5 Lavangen	25.5	14.5 Dyrøy	25.5
Ringdue	24.3 Karlsøy		3.4 Skånland		4.4 Ibestad	
Sandsvale	14.5 Tromsø		1.5 Tromsø		23.5 Tromsø	
Låvesvale	24.4 Tromsø		23.4 Tromsø		21.5 Tromsø	
Taksvale	18.5 Målselv		23.4 Tromsø		29.4 Lyngen	
Sanglerke	18.5 Tromsø		25.4 Tromsø		11.5 Tromsø	
Heipiplerke*	23.3 Tromsø		25.4 Tromsø	5.5	21.4 Lyngen	
Trepiplerke	16.5 Tromsø		6.5 Sørreisa		8.5 Lenvik	
Skjærpiplerke	23.3 Tromsø		17.3 Tromsø		22.3 Tromsø	
Gulerle	16.5 Skånland		3.5 Bardu		19.5 Bardu	
Linerle*	13.4 Tromsø	28.4	21.3 Målselv	20.4	15.4 Ibestad	28.4
Stær*	10.3 Nordreisa	26.3	13.3 Skånland	25.3	23.3 Tromsø	28.3
Jernspurv*	21.4 Tromsø	1.5	18.4 Tromsø	25.4	17.4 Tromsø	27.4
Sivsanger	6.5 Tromsø		10.6 Sørreisa		11.6 Tromsø	
Løvsanger*	7.5 Lyngen	15.5	20.4 Skånland	8.5	3.5 Dyrøy	23.5
Gransanger*	21.4 Harstad		14.4 Målselv	25.4	16.4 Bardu	
S'fl'snapper*	4.5 Lyngen	13.5	3.5 Tromsø	7.5	30.4 Dyrøy	15.5
Buskskvett	16.5 Evenes		4.5 Bardu		13.5 Bardu	
Steinskvett	12.5 Tromsø		8.5 Balsfjord			
Rødstrupe	1.5 Tromsø		2.4 Bardu		21.4 Sørreisa	
Rødstjert	4.5 Lyngen		5.5 Tromsø	8.5	12.5 Bardu	
Blåstrupe	17.5 Tromsø	20.5	25.4 Lyngen		16.5 Bardu	
Gråtrost	6.4 Harstad	5.5	20.4 Skånland	25.4	25.4 Ibestad	1.5
Ringtrost	1.5 Tromsø		7.5 Tromsø		24.4 Tromsø	
Rødv'trost*	17.4 Tromsø	1.5	13.4 Kvæfjord	25.4	4.4 Lyngen	30.4
Måltrost*	10.4 Tromsø		24.4 Skånland		23.4 Tromsø	
Bokfink	29.3 Skånland	21.4	2.4 Lyngen	15.4	25.3 Ibestad	8.4
Bjørkefink*	28.3 Tromsø	20.4	3.4 Sørreisa	1.5	28.3 Lyngen	5.5
Bergirisk	31.3 Tromsø		24.4 Tromsø		9.4 Tromsø	
Sivspurv*	26.4 Skånland		28.4 Lenvik		26.4 Dyrøy	
Snøspurv*	1.3 Målselv	25.3	20.3 Lavangen	29.3	27.2 Ibestad²	10.4

¹Legg merke til at jeg har tatt kommunesammenslåingen litt på forskudd, og har inkludert Evenes i Troms.

²Det er mulig at disse var overvintrende fugl.

En videre bekreftelse på at vårtrekket i 2005 var tidlig ser man av følgende figur som viser gjennomsnittets ankomstdato for 31 vanlige arter der det foreligger mange og gode observasjoner hvert år siden 1980. På figuren ser man at trekket i 2005 var blant de tidligste som er registrert. Man ser også at det er en gjennomgående utvikling mot tidligere ankomst blant trekkfugl med årene, noe som kan ha en sammenheng med den siste tidens klimaendring.

Gjennomsnittsdato ($\pm$ variansen) for første gangs observasjon av 31 arter (merket med * i tabellen) i Troms, 1980-2005

Takk

Mange takk til Sveinulf Aalmen, Frank Arnesen, Børge Arvesen, Arve Jonny Berglund, Geir-Otto Berglund, Bjørnar Berglund, Harald-Johan Elverum, Rolf Engseth, Unni og Solveig Bjerke Gamst, Emil K. Gjerde, Nils I. Grønvik, Halvar Ludvigsen, Torgunn Løhre, Tone Malm, Laila Martinsen, Stein Ø. Nilsen, Edgar Olsen, Hermien og Hans Prestbakmo, Ellen Ross, Margit Sandbakken, Hans Sønstebo, Vidar Tanke, Jentoft Teigland, og Ingrid Wormdal som sendte inn skjemaer og lister for 2003 og 2004. Observasjoner som ble meldt inn til Tromsø Museum (jfr. <http://www.imv.uit.no/trekkfugl/index.html>), kringkastet gjennom FugliNords mailingliste (jfr. <http://groups.yahoo.com/group/fuglinord/>) og "Førstegangsobser" funnet på <http://www.fugler.net/> ble også notert og brukt. Takk også til Robert Bergersen for grundig språkvask av manuskriptet! De som fortsatt har observasjoner eller skjemaer for 2005 (eller tidligere) liggende, oppfordres til å sende dem til meg slik at jeg kan oppdatere databasen.